

UZASADNIENIE

Część ogólna

Projektowane zmiany są kolejnym etapem wprowadzania nowego modelu szkolenia wstępnego i ustawicznego kadr wymiaru sprawiedliwości w naszym kraju.

Powołanie ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 169, poz. 1410 i Nr 264, poz. 2204) Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, które rozpoczęło funkcjonowanie z dniem 1 września 2006 r., stanowiło zwieńczenie kilkuletnich prac nad reformą dostosowującą system szkolenia polskich sędziów, prokuratorów, asesorów sądowych, referendarzy, asystentów sędziów, zawodowych kuratorów sądowych oraz urzędników sądów powszechnych i prokuratury do standardów obowiązujących w tym zakresie nie tylko w krajach Unii Europejskiej.

W obecnym kształcie ustawa ta obejmuje jednak jedynie szkolenie ustawiczne i różne formy doskonalenia zawodowego wymienionych grup zawodowych.

Dopełnieniem wspomnianej kompleksowej reformy powinno być objęcie nią również szkolenia wstępnego przyszłych sędziów i prokuratorów, wzorując się na sprawdzonych, efektywnych rozwiązaniach systemowych przyjętych chociażby we Francji, Hiszpanii czy Portugalii.

Na priorytetowe znaczenie zcentralizowanego szkolenia wstępnego przyszłych sędziów i w konsekwencji potrzebę stworzenia nowoczesnego modelu tego rodzaju szkolenia prowadzonego przez specjalnie do tego powołane instytucje – „szkoły”, zwraca uwagę opinia nr 4 Rady Konsultacyjnej Sędziów Europy (CCJE) do wiadomości Komitetu Ministrów Rady Europy, dotycząca właściwego szkolenia wstępnego oraz ustawicznego sędziów na poziomie krajowym i europejskim – ccje/dosc 2003/op. 4. Zapisy takie znajdują się także w Europejskiej Karcie Statusu Sędziów.

Zapewnienie sprawnego systemu szkolenia wstępnego przyszłych kadr sędziowskich i prokuratorowskich, gwarantującego jednolity, wysoki, poziom ich

kształcenia, to jedno z najważniejszych wyzwań przed jakimi staje obecnie polski wymiar sprawiedliwości.

W aktualnym stanie prawnym problematyka szkolenia aplikantów sądowych i prokuratorskich uregulowana jest w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze oraz rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 września 2002 r. w sprawie aplikacji sądowej i prokuratorskiej.

Funkcjonujący obecnie w Polsce model naboru na aplikację oraz szkolenia aplikantów sądowych i prokuratorskich nie można jednak uznać za spełniający w pełni wymienione wyżej oczekiwania. Nie sposób też dzisiaj mówić o jego efektywności i jednolitości w sytuacji, gdy 3.765 aplikantów sądowych (z czego jedynie 719 etatowych) jest szkolonych w 21 ośrodkach szkoleniowych, zaś 1.873 aplikantów prokuratorskich (tylko 148 z nich to aplikanci etatowi) w 13 tego rodzaju ośrodkach. Trudno bowiem uwierzyć w to, że w każdym z tych ośrodków zajęcia seminaryjne z aplikantami prowadzą tej samej, najwyższej klasy specjaliści z różnych dziedzin prawa objętych programem aplikacji. Zważywszy dodatkowo na fakt, że łącznie w skali kraju wspomniane zajęcia z aplikantami prowadzi 748 wykładowców na aplikacji sądowej i 355 na prokuratorskiej.

Przysłowiową „piętą Achillesową” obecnego modelu aplikacji jest również system patronatu na aplikantami w trakcie odbywanych przez nich praktyk. Przy wspomnianej dużej liczbie aplikantów i braku efektywnego systemu doboru patronów oraz bieżącej kontroli prawidłowości sprawowania przez nich patronatu ma on często charakter przypadkowy.

Dodatkowym argumentem jest dotychczasowe, nieefektywne wykorzystanie zawodowe egzaminowanych aplikantów, np. w 2005 r. spośród wszystkich aplikantów sądowych, którzy ukończyli aplikację i zdali egzamin sędziowski, tylko 32,68% zostało mianowanych asesorami, a 14,1% zostało referendarzami sądowymi.

Podobnie w prokuraturze, jedynie 30,91% egzaminowanych aplikantów prokuratorskich zostało asesorami.

Na konieczność reformy obecnego, mało wydolnego systemu szkolenia (z ewenementem nie tylko w realiach europejskich jakim jest aplikacja pozaetatowa) oraz pilną potrzebę powołania krajowego, scentralizowanego ośrodka kształcenia przyszłych kadr sądów powszechnych i prokuratury, z własnymi standardami szkolenia, wielokrotnie zwracała uwagę w swoich raportach i zaleceniach m.in. z 2002 r. i 2003 r. Komisja Europejska oraz Rada Europy, w tym w zaleceniu Komitetu Ministrów – Rec.(2004)4, adresowanym do państw członkowskich.

Uregulowania szczegółowe

Art. 1 projektu ustawy zawiera zmiany w ustawie z dnia 1 lipca 2005 r. o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, zwanym dalej „Krajowym Centrum”.

Zakres proponowanej nowelizacji tej ustawy wynika ze zmiany modelu szkolenia aplikantów i przejęcia przez Krajowe Centrum również zadań związanych z prowadzeniem jednolitej aplikacji sądowo-prokuratorowskiej.

Znowelizowana ustawa, w sposób kompleksowy, regulować będzie kształcenie wstępne i ustawiczne kadr wymiaru sprawiedliwości.

Projekt wprowadza w art. 2 ustawy o Krajowym Centrum, po ust. 1 ust. 1a, w myśl którego Krajowe Centrum prowadzi aplikację sądowo-prokuratorowską, o której mowa w art. 137 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 90 ustawy o prokuraturze, zwaną dalej „aplikacją”, której celem jest uzyskanie niezbędnej wiedzy i praktycznego przygotowania do zajmowania stanowiska sędziego lub prokuratora.

Rozszerza także (określone w art. 2 ust. 2) dotychczasowe zadania Krajowego Centrum o przeprowadzanie naboru na aplikację sądowo-prokuratorowską oraz powadzenie tej aplikacji, w szczególności przez przygotowywanie i realizowanie szczegółowych programów aplikacji, w tym zajęć seminaryjnych przeprowadzanych w siedzibie Krajowego Centrum oraz praktyk, które aplikanci będą odbywać w sądach, prokuraturach i innych instytucjach związanych z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości, z uwzględnieniem specjalizacji

sądowej i prokuratorskiej, a także przygotowywanie i organizację egzaminów: sędziowskiego i prokuratorskiego.

W związku z rozszerzeniem zakresu kompetencji Krajowego Centrum zaproponowano także nowe brzmienie art. 7 ustawy, określającego zadania Rady Programowej, dodając do zadań dotychczasowych również opiniowanie programów aplikacji prowadzonej przez Krajowe Centrum (pkt 7) oraz zgłaszanie i opiniowanie kandydatów na wykładowców (pkt 8).

Projektowane zmiany w przepisach ustawy o Krajowym Centrum (art. 3 ust. 1) przewidują utworzenie jego filii, jako zamiejscowych jednostek organizacyjnych Krajowego Centrum. Powstanie filii umożliwi realizację zadań szkoleniowych Krajowego Centrum, przy uwzględnieniu struktury organizacyjnej sądów powszechnych i prokuratury oraz uwarunkowań ekonomiczno-administracyjnych, a także możliwości komunikacyjnych istniejących w naszym kraju, co stworzy optymalne warunki organizacyjne dla profesjonalnego i maksymalnie efektywnego szkolenia i doskonalenia zawodowego wymienionych wyżej grup zawodowych. W myśl uregulowań znowelizowanego art. 10 ust. 2 ustawy filią będzie kierował jeden z zastępców Dyrektora Krajowego Centrum.

Do dotychczas określonych w ustawie zadań Dyrektora Krajowego Centrum projekt, w art. 10 ust. 3, dodaje realizowanie zadań związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem egzaminu konkursowego na aplikację, kolokwium w trakcie aplikacji oraz egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego, w tym powołanie zespołu do opracowania testów, zestawu tematów pracy pisemnej i zestawów pytań na część pisemną oraz ustną egzaminu konkursowego i kolokwium w czasie aplikacji; wykonywanie zadań związanych z uzyskiwaniem informacji o kandydacie na aplikanta niezbędnych do wydania decyzji o przyjęciu na aplikację, a także wyznaczanie aplikantom pierwszego roku konsultantów naukowych i patronów na czas odbywania przez nich praktyk oraz patronów koordynatorów i patronów poszczególnych praktyk, jakie odbywają aplikanci drugiego i trzeciego roku w ramach specjalizacji sądowej lub prokuratorskiej.

W projekcie przewidziano również możliwość powoływania przez Dyrektora Krajowego Centrum zespołów konsultacyjno-doradczych do realizacji

ustawowych zadań Krajowego Centrum, dotyczących zarówno szkolenia wstępnego, tj. aplikacji sądowo-prokuratorskiej, jak i szkolenia ustawicznego wymienionych wyżej grup zawodowych (w dodanym w art. 10 ust. 6).

Proponowana zmiana ustawy polega ponadto na dodaniu do niej nowych przepisów określających model kształcenia wstępnego w ramach aplikacji sądowo-prokuratorskiej.

Diametralnej zmianie ulegnie status aplikanta. Nie będzie on jak dotąd aplikantem konkretnego sądu czy prokuratury, lecz aplikantem, a właściwie „słuchaczem” Krajowego Centrum. Taka pozycja aplikanta jest już standardem w krajach, w których funkcjonują profesjonalne „szkoły” przygotowujące przyszłe kadry sędziowskie i prokuratorskie.

Przepisy dotyczące wymogów, jakie powinien spełniać aplikant, decyzji w sprawie przyjęcia na aplikację, praw i obowiązków aplikanta, zawieszenia oraz skreślenia go z listy aplikantów, możliwości wykonywania przez aplikanta zatrudnienia lub zajęcia, przyznawania mu stypendium i obowiązku jego zwrotu, a także naboru na aplikację, jej przebiegu, z uwzględnieniem specjalizacji sądowej i prokuratorskiej oraz egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego, zawarto w projekcie zmiany ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury w dodanych po art. 10 tej ustawy art. 10a do art. 10r.

Zgodnie z projektem nabór na aplikację sądowo-prokuratorską, uzależniony od potrzeb kadrowych sądów powszechnych i prokuratury, odbywać się będzie w drodze egzaminu konkursowego, zwanego „konkursem”, przeprowadzanego przez komisje konkursowe powołane przez Ministra Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Krajowego Centrum (art. 10a ust. 1, 2 i 4). Elementem naboru będzie również badanie predyspozycji kandydata do zajmowania stanowiska sędziego i prokuratora.

Wspólny nabór kandydatów na ww. aplikację przejmie Krajowe Centrum.

Wzorem uregulowań przyjętych przy naborze na inne aplikacje prawnicze, w projektowanym art. 10b ustawy, zakłada się wprowadzenie opłaty za udział w konkursie. Wysokość opłaty ustalą, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Krajowego Centrum.

Konkurs będzie składał się z części pisemnej obejmującej test wiedzy z poszczególnych dziedzin prawa i opracowanie wybranego tematu dotyczącego szczegółowych zagadnień z poszczególnych dziedzin prawa oraz części ustnej (art. 10a ust. 9-11).

Jeżeli wymagać tego będą względy natury organizacyjnej, tj. w przypadku dużej liczby kandydatów, przekraczającej kilkakrotnie ustalone limity przyjęć na dany rok, Minister Sprawiedliwości, na wniosek Dyrektora Krajowego Centrum, będzie mógł zarządzić przeprowadzenie części preselekcyjnej konkursu, w postaci testu wiedzy z poszczególnych dziedzin prawa i nauk pokrewnych (art. 10a ust. 3, 6 i 7). Wspomniane nauki pokrewne to przede wszystkim: elementy ekonomii, w zakresie niezbędnym do zrozumienia instytucji prawa gospodarczego, administracyjnego i finansowego, ale także podstawy psychologii, kryminalistyki, medycyny sądowej itp. We wszystkich sądach i prokuraturach, którym będzie powierzona realizacja tej części konkursu, kandydaci będą rozwiązywać ten sam test preselekcyjny.

Tematy pracy pisemnej, testy na części: preselekcyjną i pisemną, pytania na część ustną konkursu oraz test psychologiczny będzie przygotowywał zespół powołany przez Dyrektora Krajowego Centrum w uzgodnieniu z Ministrem Sprawiedliwości (art. 10a ust. 13).

Zarówno wyniki konkursu, jak też oceny postępów aplikanta w czasie aplikacji (sprawdziany, kolokwium, oceny praktyk), a także wyniki egzaminu sędziowskiego i prokuratorского będą ujmowane w systemie punktowym. System ten sprzyja realizacji w czasie całej aplikacji najbardziej sprawdzonej i obiektywnej zasady konkurencyjności.

Istotnym novum, jakie przewidują przepisy projektu zmiany ustawy dotyczące naboru na aplikację sądowo-prokuratorскую, jest wprowadzenie obowiązkowego testu psychologicznego, jako formy badania predyspozycji kandydata do zajmowania stanowiska sędziego i prokuratora, a w szczególności oceny jego zdolności analitycznych, odporności na stres, komunikatywności oraz innych możliwości intelektualnych i cech osobowości (art. 10a ust. 12).

Przyjęto, że suma punktów uzyskanych ze wszystkich etapów konkursu oraz potwierdzenie wymienionych wyżej predyspozycji psychologicznych będą

podstawowym kryterium ustalenia przez komisję konkursową końcowej listy kandydatów na aplikantów, zwanej „listą kwalifikacyjną”.

Uwzględniając sygnalizowane od dawna przez sędziów i prokuratorów, znajdujące niestety potwierdzenie w praktyce, niebezpieczeństwa jakie wiążą się z brakiem obecnie prawnych regulacji umożliwiających uzyskiwanie informacji o zachowaniach świadczących o naruszeniu porządku prawnego przez kandydata na aplikanta, jego kontaktach ze środowiskami przestępczymi lub grupami środowiskowymi patologii społecznej czy też uzależnieniu od alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, w projekcie ustawy zawarto przepis art. 10a ust. 16 nakładający na Dyrektora Krajowego Centrum obowiązek zwracania się do właściwego organu Policji o nadesłanie informacji o każdej osobie umieszczonej na wymienionej wyżej liście kwalifikacyjnej, zawierającej dane istotne do oceny spełniania przez nią, jako kandydata na aplikanta, wymagania, o którym mowa w art. 10c pkt 2, tj. nieposzlakowanej opinii. Dopiero uzyskanie tych informacji będzie skutkowało wydaniem przez Dyrektora Krajowego Centrum decyzji w sprawie przyjęcia na aplikację ww. osoby.

W nowelizowanej ustawie zawarto delegację dla Ministra Sprawiedliwości do określenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, szczegółowego sposobu i trybu uzyskiwania, sporządzania i przekazywania przez organy Policji informacji o osobie umieszczonej przez komisje konkursowe na liście kwalifikacyjnej oraz wzoru kwestionariusza tej informacji (art. 10a ust. 17).

W projektowanym art. 10c ustawy określono wymogi jakie musi spełniać aplikant. Należą do nich: posiadanie obywatelstwa polskiego i pełnej zdolności do czynności prawnych, niekaralność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, nieprowadzenie przeciwko niemu postępowania o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub o przestępstwo skarbowe, posiadanie nieposzlakowanej opinii czy wreszcie ukończenie studiów prawniczych i uzyskanie tytułu magistra prawa.

Nowy model aplikacji sądowo-prokuratorowskiej, zaproponowany w omawianym projekcie ustawy, zakłada nie tylko wspólny nabór na aplikację, lecz także,

w części, wspólne jej odbywanie, niezależnie od końcowej specjalizacji sądowej lub prokuratorskiej.

Wspólny okres pierwszego roku aplikacji będzie obejmował te bloki przedmiotowo-tematyczne zajęć seminaryjnych i praktyk, których znajomość ma istotne znaczenie w pracy zarówno sędziego, jak i prokuratora, tj. przede wszystkim prawa karnego materialnego i procesowego, prawa gospodarczego, prawa międzynarodowego i wspólnotowego, prawa i postępowania administracyjnego czy prawa finansowego, ale także logiki prawniczej i wykładni prawa, psychologii i psychiatrii sądowej, medycyny sądowej i kryminalistyki oraz etyki ww. zawodów, metodyki pracy sędziego i prokuratora (art. 10e ust. 1 i 2).

W projekcie przyjmuje się (art. 10e ust. 3), że w ostatnim miesiącu pierwszego roku aplikacji aplikanci będą zdawać kolokwium z całości materiału objętego programem aplikacji w okresie poprzedzającym to kolokwium. Aplikanci, którzy zaliczyli kolokwium, będą umieszczani na liście klasyfikacyjnej, w kolejności miejsca wyznaczonej sumą punktów uzyskanych z kolokwium.

Aplikant, w kolejności miejsca na liście klasyfikacyjnej, będzie wybierał specjalizację sądową lub prokuratorską w czasie dalszej aplikacji, w ramach limitów dla poszczególnych specjalizacji określonych przez Dyrektora Krajowego Centrum, przy uwzględnieniu potrzeb, o których mowa w art. 10a ust. 1 projektu.

W ramach dwuletniej specjalizacji aplikant będzie przygotowywany do profesjonalnego wykonywania zawodu sędziego lub prokuratora. W tym czasie uczestniczyć będzie w cyklach zajęć seminaryjnych, przeprowadzanych w siedzibie Krajowego Centrum, zakończonych praktykami w sądach, prokuraturach i innych instytucjach wskazanych w programie aplikacji, odpowiadających zakresowi tematycznemu tych zajęć. Po każdym bloku przedmiotowo-tematycznym obejmującym zajęcia i praktyki, aplikant będzie musiał zaliczyć sprawdzian wiedzy z zakresu tego bloku, w tym przede wszystkim umiejętności jej praktycznego wykorzystania.

Zajęcia seminaryjne i praktyki dla aplikantów w ramach specjalizacji będą rozpoczynać się od dnia 1 września i trwać do dnia 31 lipca roku następnego.

Wobec wspomnianych wyżej licznych zastrzeżeń do obowiązującego aktualnie systemu patronatu nad aplikantami, w nowym modelu aplikacji sądowo-prokuratorskiej przewidziano istotne zmiany również w tym zakresie.

Zgodnie z nimi Dyrektor Krajowego Centrum będzie wyznaczał spośród sędziów i prokuratorów zgłoszonych przez prezesa sądu apelacyjnego lub prokuratora apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce odbywania praktyk przez aplikanta, w ramach specjalizacji sądowej lub prokuratorskiej, patrona koordynatora, który będzie miał obowiązek służyć mu pomocą merytoryczną oraz nadzorować i koordynować prawidłowy przebieg jego praktyk, zgodny z programem aplikacji. Patronem koordynatorem będzie mógł być co najmniej sędzia sądu okręgowego lub prokurator co najmniej prokuratury okręgowej.

Ponieważ, z założenia, patronami mają być profesjonalni sędziowie i prokuratorzy posiadający nie tylko dużą wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe, ale również predyspozycje niezbędne do wykonywania obowiązków patrona, zaproponowano konkretny system ich wyboru, przekazując ostateczne kompetencje w tym zakresie Dyrektorowi Krajowego Centrum. W myśl tych uregulowań zgłoszenie kandydata na patrona koordynatora powinno zawierać niezbędne dane dotyczące jego: stażu pracy na poszczególnych stanowiskach, pełnionych funkcji, doświadczenia w działalności szkoleniowej, w tym w zakresie sprawowania patronatu nad aplikantami, cech i predyspozycji osobistych istotnych do prawidłowego wykonywania obowiązków patrona koordynatora.

Z kolei na czas odbywania praktyki w poszczególnych wydziałach, działach i pozostałych jednostkach organizacyjnych sądów, prokuratury i innych instytucji ujętych w programie aplikacji, Dyrektor Krajowego Centrum, w uzgodnieniu z patronem koordynatorem, będzie wyznaczał patrona aplikanta spośród kandydatów zgłoszonych przez kierownika szkolenia sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce odbywania praktyki. Dyrektor Krajowego Centrum będzie miał prawo i obowiązek kontrolowania prawidłowości sprawowania patronatu i w uzasadnionych przypadkach zmiany patrona. Oceny

praktyk odbywanych przez aplikantów będą ujmowane również w systemie punktowym.

Kwestie te szczegółowo reguluje projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie aplikacji sądowo-prokuratorskiej, wydane na podstawie delegacji zawartej w niniejszej ustawie.

Program zajęć seminaryjnych każdego bloku przedmiotowo-tematycznego w czasie całej aplikacji, będzie obejmował przede wszystkim procedury oraz metodykę pracy sędziego i prokuratora, przy założeniu, że podstawy prawa materialnego aplikanci zdobyli w trakcie studiów. Miernikiem oceny tej wiedzy będzie natomiast bardzo trudny egzamin konkursowy na aplikację.

W ostatnim miesiącu aplikacji, stosownie do specjalizacji, aplikanci będą zdawać egzamin sędziowski lub prokuratorski przed komisjami powołanymi przez Ministra Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Krajowego Centrum (art. 10f ust. 1).

Uprawienie do zdawania tego egzaminu będzie wygasało po upływie dwóch lat od ukończenia aplikacji.

W myśl uregulowań kolejnego przepisu zaproponowanego w projekcie nowelizacji ustawy o Krajowym Centrum, jakim jest art. 10f ust. 8, po zakończeniu egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego Dyrektor Krajowego Centrum będzie sporządzał listę klasyfikacyjną egzaminowanych aplikantów, którą następnie przekaże Ministrowi Sprawiedliwości.

Kolejność miejsca na tej liście zależeć będzie od sumy punktów uzyskanych przez aplikanta z kolokwium oraz z egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego, a posiłkowo także ze wszystkich praktyk i sprawdzianów w czasie aplikacji.

Miejsce na ww. liście decydować będzie o kolejności, składanej przez Ministra Sprawiedliwości, propozycji pracy na stanowisku: asesora sądowego, referendarza sądowego, asystenta sędziego albo asesora powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury lub asystenta prokuratora bądź zawodowego kuratora sądowego (art. 10f ust. 10).

W myśl uregulowania art. 10g projektu za udział w pracach zespołu konkursowego i zespołu egzaminacyjnego oraz komisji konkursowej, komisji do przeprowadzenia kolokwium i komisji egzaminacyjnej będzie przysługiwało wynagrodzenie.

Uprawnienia aplikanta, do których należeć będzie prawo do:

- 1) korzystania z bazy dydaktycznej i informatycznej oraz wyposażenia i sprzętu Krajowego Centrum do pogłębiania wiedzy i doskonalenia swoich umiejętności, na warunkach określonych przez Dyrektora Krajowego Centrum,
 - 2) udziału w wykonywaniu zadań naukowo-szkoleniowych nieobjętych programem aplikacji, zleczanych przez Dyrektora Krajowego Centrum w kraju lub za granicą,
 - 3) diety oraz zwrotu kosztów podróży i noclegów, w ramach wykonywania zadań, o których mowa w pkt 2, na zasadach określonych w przepisach dotyczących należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, odpowiednio, na obszarze kraju lub poza granicami kraju
- określają przepisy art. 10h oraz 10i projektu nowelizacji ww. ustawy.

Powyższe zadania nieobjęte programem aplikacji to, np. udział w seminariach, warsztatach i konferencjach organizowanych przez inne podmioty współpracujące z Krajowym Centrum (w tym „szkoły sędziowsko-prokuratorskie” funkcjonujące w innych krajach), do udziału w których zapraszani są aplikanci sądowo-prokuratorscy, a także udział w międzynarodowej wymianie stażowej aplikantów sądowych i prokuratorskich.

Katalog obowiązków aplikanta wymieniony został z kolei w projektowanym art. 10j.

Projekt przewiduje również, w ściśle określonych w ustawie przypadkach, obligatoryjne lub fakultatywne zawieszenie przez Dyrektora Krajowego Centrum aplikanta w jego prawach i obowiązkach (art. 10k).

Dyrektor będzie musiał zawiesić aplikanta, np. w sytuacji, gdy prowadzone jest przeciwko niemu postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane

z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe oraz jeżeli w sprawie aplikanta prowadzone jest postępowanie o częściowe bądź całkowite ubezwłasnowolnienie.

Z kolei możliwość takiego zawieszenia przewidziano w przypadku prowadzenia przeciwko aplikantowi postępowania karnego o nieumyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe oraz w sytuacji, gdy wniósł o to sam aplikant z powodu długotrwałej choroby lub z innych ważnych przyczyn.

W dodanym art. 10l ust. 1 projektu nowelizacji omawianej ustawy przyjmuje się, że Dyrektor Krajowego Centrum skreśla aplikanta z listy aplikantów, jeżeli m.in. został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie umyślnego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, uzyskał negatywną ocenę z kolokwium wyznaczonego w czasie aplikacji, odmówił kontynuowania aplikacji w ramach specjalizacji sądowej lub prokuratorskiej, złożył pisemne oświadczenie o rezygnacji z odbywania aplikacji, czy też rażąco naruszył obowiązki aplikanta.

Jeżeli natomiast aplikant został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie nieumyślnego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, opuścił z przyczyn nieusprawiedliwionych ponad 20% zajęć seminaryjnych lub praktyk w danym roku szkoleniowym, ujętych w programie aplikacji, nie przystąpił w wyznaczonym terminie, bez usprawiedliwienia, do co najmniej dwóch sprawdzianów wiedzy przewidzianych programem aplikacji lub został dwukrotnie ukarany karą nagany, Dyrektor Krajowego Centrum będzie mógł podjąć decyzję o jego skreśleniu (art. 10l ust. 2).

W myśl uregulowań projektu aplikant nie będzie mógł podejmować zatrudnienia lub zajęcia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym, w łącznym wymiarze nieprzekraczającym połowy wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach oraz zajęcia o charakterze naukowym, dydaktycznym lub publicystycznym, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia lub zajęcia nie będzie przeszkadzało w wykonywaniu obowiązków aplikanta (art. 10n).

W projekcie określono także katalog nagród, jakie będzie mógł przyznać aplikantowi Dyrektor Krajowego Centrum, za szczególne osiągnięcia oraz zadania wykonane poza jego obowiązkami na rzecz Krajowego Centrum (art. 10o), a także kar porządkowych za przewinienia polegające na naruszeniu obowiązków lub uchybieniu godności aplikanta. Kompetencje w tym zakresie powierzono Dyrektorowi Krajowego Centrum (art. 10p).

Pod pojęciem zadań wykonanych przez aplikanta na rzecz Krajowego Centrum poza jego obowiązkami należy tutaj rozumieć m.in. pomoc w organizacji przez Krajowe Centrum konferencji, seminariów czy warsztatów, których uczestnikami mają być zarówno aplikanci sądowno-prokuratorscy z naszego kraju, jak i ich odpowiednicy z innych państw, współpraca merytoryczno-organizacyjna przy wydawaniu opracowań i materiałów szkoleniowych oraz periodyków adresowanych do aplikantów, zaangażowanie we współpracę międzynarodową Krajowego Centrum, a także jego współpracę z wydziałami prawa, instytucjami i placówkami naukowo-badawczymi, w zakresie działalności szkoleniowej, głównie szkolenia aplikantów.

Zgodnie z propozycją uregulowania zawartego w art. 10m ust. 1 projektu nowelizacji ustawy o Krajowym Centrum, aplikant będzie mógł otrzymywać w czasie aplikacji stypendium, o ile złoży stosowny wniosek do Dyrektora Krajowego Centrum.

Krajowe Centrum ponosić będzie też koszty składki na ubezpieczenie zdrowotne aplikanta.

W projekcie określone zostały przypadki, w których nie wypłaca się stypendium, a także przypadki, w których pobrane przez aplikanta stypendium podlegać będzie zwrotowi w całości lub w części (np. jeżeli aplikant został skreślony z listy aplikantów, uzyskał negatywny wynik z egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego albo odmówił podjęcia pracy w sądzie lub prokuraturze na stanowisku asesora sądowego, referendarza sądowego, asystenta sędziego, kuratora sądowego, asesora powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury lub asystenta prokuratora, zaproponowanym przez Ministra Sprawiedliwości, w oparciu o kolejność miejsca na liście klasyfikacyjnej

egzaminowanych aplikantów, bądź jeżeli z własnej winy nie przepracował na ww. stanowisku trzech lat) – art. 10m ust. 3.

Stypendium będzie podlegało zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do czasu jego pobierania lub czasu pracy na wspomnianym wyżej stanowisku w okresie krótszym niż trzy lata od daty jej podjęcia.

Decyzje w sprawie stypendium będą należały do kompetencji Dyrektora Krajowego Centrum, z możliwością odwołania się od nich do Ministra Sprawiedliwości.

Okres aplikacji będzie, zgodnie z art. 10m ust. 2 projektu nowelizacji ustawy, zaliczał się aplikantowi do wszelkich uprawnień pracowniczych związanych ze stażem pracy.

Stworzenie ogólnokrajowej kadry wykładowców, rekrutujących się z grona doświadczonych sędziów i prokuratorów posiadających predyspozycje dydaktyczne, przedstawicieli nauki i ekspertów różnych specjalności, zagwarantuje aplikantom jednolity oraz wysoki poziom merytoryczny i dydaktyczny szkolenia, koncentrację prezentowanej wiedzy i możliwość zdobycia umiejętności prawidłowego jej wykorzystania w praktyce.

Projektowany art. 10r nowelizowanej ustawy zawiera delegacje dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzeń m.in. w zakresie:

- szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania konkursu dla kandydatów na aplikację,
- organizacji i przebiegu aplikacji,
- szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania egzaminu sędziowskiego i prokuratorowskiego,
- wysokości wynagrodzenia członków zespołów i komisji przeprowadzających egzamin konkursowy, kolokwium oraz egzamin sędziowski i prokuratorowski.

W projekcie przewidziano również niezbędne zmiany w innych aktach prawnych będące konsekwencją wymienionych wyżej rozwiązań ustawowych.

W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206, z późn. zm.) zaproponowano (art. 2 projektu) zmianę przepisu art. 90 ust. 1, nadając mu brzmienie: „Aplikację sądowo-prokuratorską przygotowującą kandydatów do zajmowania stanowiska prokuratora, zwanych dalej „aplikantami”, prowadzi się na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury (Dz. U. Nr 169, poz. 1410, z późn. zm.).”.

Zaproponowano także zmiany ustawy w zakresie regulacji dotyczących aplikacji prokuratorskiej w wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania są zasadniczo zbieżne z rozwiązaniami przyjętymi w odniesieniu do „cywilnej” aplikacji sądowo-prokuratorskiej.

Wojskowym aplikantem prokuratorskim może być tylko oficer pełniący zawodową służbę wojskową na podstawie kontraktu na pełnienie służby terminowej, który spełnia takie same wymagania, jakie stawiane są kandydatom na aplikantów sądowo-prokuratorskich. Nabór na aplikację zarządza, w zależności od potrzeb kadrowych wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury – Naczelny Prokurator Wojskowy. Nabór odbywa się na takich samych zasadach, jak przy naborze na aplikację sądowo-prokuratorską.

W myśl art. 91c nowelizowanej ustawy o prokuraturze, kandydat na stanowisko wojskowego aplikanta prokuratorskiego jest powoływany do zawodowej służby wojskowej, pełnionej jako służba kontraktowa, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do tej służby, po uprzednim zakwalifikowaniu się w drodze konkursu na stanowisko wojskowego aplikanta prokuratorskiego, odbyciu przeszkolenia wojskowego, zdaniu egzaminu na oficera, mianowaniu na stopień wojskowy podporucznika (podporucznika marynarki) i podpisaniu kontraktu na pełnienie służby terminowej. Do odbycia przeszkolenia powołuje, na wniosek Naczelnego Prokuratora Wojskowego, właściwy organ uprawniony do powoływania do służby kandydackiej na podstawie odrębnych przepisów, określając miejsce szkolenia. Rozkaz personalny o powołaniu do zawodowej służby wojskowej kandydata na stanowisko wojskowego aplikanta prokuratorskiego wydaje, na wniosek Naczelnego Prokuratora Wojskowego, z dniem powołania na stanowisko, Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

Kontrakt na pełnienie służby terminowej na stanowisko wojskowego aplikanta prokuratorskiego zawiera Naczelny Prokurator Wojskowy. W odniesieniu do zasad powoływania kandydatów na stanowiska wojskowych aplikantów prokuratorskich do zawodowej służby wojskowej i zawieraniu z nimi kontraktów na jej pełnienie w sprawach nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Podobnie, jak w przypadku aplikacji sądowo-prokuratorskiej, aplikacja prokuratorska w wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury trwa trzy lata. Aplikant składa egzamin prokuratorski przed komisją powołaną przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, z tym że w skład komisji wchodzi również prokurator wojskowy będący przedstawicielem Naczelnego Prokuratora Wojskowego.

Analogicznie do rozwiązań przyjętych w nowelizowanej ustawie o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, projekt przewiduje delegację do wydania przez Ministra Sprawiedliwości, ale w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, rozporządzeń dotyczących: szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania konkursu dla kandydatów na aplikację, organizacji i przebiegu aplikacji, zakresu, szczegółowych warunków i trybu przeprowadzania egzaminu prokuratorskiego, a także wynagrodzenia patronów oraz członków zespołu konkursowego i zespołu egzaminacyjnego, komisji konkursowej i komisji egzaminacyjnej.

Wprowadzenie nowego modelu szkolenia aplikantów sądowych i prokuratorskich skutkuje ponadto koniecznością przemodelowania dotychczasowych zasad szkolenia aplikantów w sądach wojskowych. Temu celowi służą regulacje przyjęte w art. 3 projektowanej ustawy, obejmujące zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów wojskowych. Regulacje te generalnie są zbieżne z rozwiązaniami przyjętymi w stosunku do aplikantów prokuratorskich w wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury. Propozycje te uwzględniają ponadto rozwiązania przyjęte w uchwalonej w dniu 22 września 2006 r. przez Sejm ustawie o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Przyjęcie proponowanego, nowego modelu aplikacji sądowo-prokuratorskiej i zmiana dotychczasowego statusu aplikanta będzie powodowała także konieczność zmiany ustawy z dnia 21 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.).

Zgodnie z projektowaną zmianą art. 134 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych Minister Sprawiedliwości będzie mógł mianować asesorem sądowym osobę, która ukończyła aplikację sądową lub prokuratorską bądź aplikację sądowo-prokuratorską prowadzoną na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury (Dz. U. Nr 169, poz. 1410, z późn. zm.) i zdała egzamin sędziowski lub prokuratorski oraz spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1-4 u.s.p.

Minister Sprawiedliwości będzie sprawował nadzór merytoryczny nad aplikacją sądowo-prokuratorską (art. 139).

Konsekwentnie zaproponowano też zmianę odpowiednich przepisów wyżej wymienionej ustawy dotyczących referendarzy (art. 149).

Wobec aktualnie bardzo małej liczby aplikantów referendarskich w skali kraju (obecnie jest ich łącznie we wszystkich okręgach apelacyjnych 19) oraz uwzględniając omawiane rozwiązania nowelizowanej ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, w projekcie zaproponowano przepis przewidujący możliwość zarządzania przez Ministra Sprawiedliwości naboru na aplikację referendarską w danym roku w zależności od potrzeb kadrowych sądów (art. 149 § 2).

W kolejnym artykule (art. 7) projektowanej ustawy, w związku z omówioną wcześniej możliwością proponowania egzaminowanemu aplikantowi Krajowego Centrum, który zdał egzamin sędziowski lub prokuratorski, pracy m.in. na stanowisku kuratora sądowego, przedstawiono propozycję niezbędnej zmiany, w tym zakresie, przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.) – art. 5 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy.

Wymienione wyżej zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych powodują również konieczność zmiany w art. 3 ust. 3 w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125, z późn. zm.) dotyczącego zwolnienia od obowiązkowego odbycia stażu urzędniczego w sądzie lub prokuraturze przez kandydata na asystenta sędziego (art. 155 § 2 pkt 5 u.s.p.). Od odbycia tego stażu w myśl projektu zwolnione będą osoby, które ukończyły aplikację sądową, prokuratorską oraz aplikację sądowno-prokuratorską prowadzoną na zasadach określonych w przepisach ustawy o Krajowym Centrum.

Wprowadzenie, w projektowanej nowelizacji ustawy o Krajowym Centrum, systemu stypendialnego dla aplikantów Krajowego Centrum powoduje też konieczność zmiany niektórych zapisów w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z późn. zm.) – wskazanych w art. 5 i 8 projektu.

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy o Krajowym Centrum przewidziano na dzień 1 stycznia 2007 r., co pozwoli na przeprowadzenie naboru na aplikację sądowno-prokuratorską w przyszłym roku już w ramach nowego jej modelu.

Do osób będących w chwili wejścia w życie ustawy aplikantami sądowymi, aplikantami powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, aplikantami wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz aplikantami w sądach wojskowych będą miały zastosowanie przepisy dotychczasowe.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projekt ustawy

Projekt zmiany ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury obejmuje sędziów, prokuratorów, asesorów sądowych, asesorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, referendarzy sądowych, asystentów sędziów i kuratorów, a przede wszystkim kandydatów do tych zawodów, tj. aplikantów sądowo-prokuratorskich.

Szkolenie wyżej wymienionych aplikantów obecnie odbywa się, jak już wyżej wspomniano, w łącznie 34 ośrodkach szkolenia aplikantów sądowych i prokuratorskich.

W takich realiach trudno jest mówić o sprawnym i efektywnym modelu aplikacji, biorąc pod uwagę dodatkowo nie tylko brak jednolitego poziomu zajęć seminaryjnych, lecz przede wszystkim często przypadkowy, nie poparty względami merytorycznymi, dobór patronów praktyk odbywanych przez aplikantów.

2. Konsultacje społeczne

Założenia reformy systemu szkolenia aplikantów były przedmiotem dyskusji, począwszy od końca lat 90-tych ubiegłego stulecia, zarówno ze środowiskiem sędziowskim i prokuratorskim w naszym kraju, jak również ekspertami z europejskich szkół sędziowskich i prokuratorskich m.in. z Francji, Hiszpanii, Holandii i Niemiec.

Planowane zmiany dotyczące nowego modelu aplikacji sądowo-prokuratorskiej, w trybie roboczym, omawiane były podczas konferencji i szkoleń z udziałem kierowników szkolenia w sądach apelacyjnych i okręgowych oraz prokuraturach apelacyjnych i okręgowych, organizowanych począwszy od grudnia 2002 r. Ostatnia konferencja poświęcona m.in. tej problematyce odbyła się w grudniu 2005 r.

Propozycje powyższe były również prezentowane i dyskutowane w trakcie szkoleń organizowanych przez sądy oraz prokuratury apelacyjne i okręgowe, w których udział brali kierownicy szkolenia, a także wykładowcy prowadzący zajęcia seminaryjne z aplikantami.

Założenia reformy skonsultowano z sądami apelacyjnymi, prokuraturami apelacyjnymi, a także ze Stowarzyszeniem Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniem Prokuratorów RP i z Radą Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, zyskując akceptację konieczności zmian aktualnego modelu szkolenia.

W projekcie uwzględniono również uwagi do aktualnego modelu aplikacji zgłaszane przez aplikantów sądowych i prokuratorских. Dotyczą one przede wszystkim formy prowadzenia zajęć seminaryjnych i ich zakresu oraz systemu praktyk i patronatu nad aplikantami.

Projektowana ustawa oraz wydane na podstawie zawartych w niej delegacji przepisy wykonawcze będą szeroko konsultowane ze środowiskiem sędziów i prokuratorów, w tym z Krajową Radą Sądownictwa i Radą Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym oraz stowarzyszeniami sędziów i prokuratorów.

Powołane zostaną zespoły do opracowania szczegółowych programów zajęć seminaryjnych i praktyk, jakie aplikanci będą odbywać w czasie aplikacji. W skład tych zespołów wejdą najbardziej doświadczeni kierownicy szkolenia sądów i prokuratury oraz posiadający największy dorobek dydaktyczny i prestiż wśród dotychczasowych aplikantów wykładowcy i członkowie komisji egzaminacyjnych.

3. Wpływ ustawy na sektor finansów publicznych, rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i rozwój regionalny

Projekt ustawy ma wpływ na rynek pracy. Przede wszystkim powołana zostanie odrębna, samodzielna struktura, która powinna zostać zaopatrzona w niezbędny zespół pracowników wszystkich szczebli – od personelu gospodarczego, administracyjnego do kadry merytorycznej.

Wejście w życie projektu nie wpłynie na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz rozwój regionalny.

Powyższa ustawa będzie miała natomiast wpływ na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa.

Wpływ na budżet państwa – wejście w życie ustawy spowoduje zwiększenie dochodów budżetu państwa na 2007 r. o kwotę 405 000 zł

[900 kandydatów x opłata za egzamin na aplikację w wysokości 450 zł (do 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę)] = 405 000 zł.

Zwiększenie wydatków w 2007 r. z tytułu wejścia w życie ustawy – ok. 3 155 095 zł, w tym:

I. Wydatki na wynagrodzenia dla członków komisji konkursowej – 79 194,96 zł:

1) egzamin pisemny – 39 597,48 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 3 045,96 zł

[1 459,84 zł (kwota bazowa) x 3,9 (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego) x 107% (pierwsza stawka awansowa)] x 50% = 3 045,96 zł

3 045,96 zł x 13 członków komisji = 39 597,48 zł,

2) egzamin ustny – 39 597,48 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 3 045,96 zł

[1 459,84 zł (kwota bazowa) x 3,9 (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego) x 107% (pierwsza stawka awansowa)] x 50% = 3 045,96 zł

3 045,96 zł x 13 członków komisji = 39 597,48 zł.

II. Diety, zakwaterowanie, zwrot kosztów podróży – 18 330 zł.

Przyjmując, że egzamin na aplikację sędowsko-prokuratorską będzie trwał 5 dni, to wydatki będą następujące:

- dieta – 13 (członkowie komisji) x 22 zł dieta x 5 dób = 1 430 zł,
- zwrot kosztów podróży – do 300 zł x 13 członków komisji = 3 900 zł,
- zakwaterowanie – do 200 zł x 13 członków komisji x 5 dób = 13 000 zł.

Ogółem – 18 330 zł.

III. Wydatki na wynagrodzenia dla członków zespołu konkursowego za przygotowanie tematów pracy pisemnej oraz pytań na część preselekcyjną, pisemną i ustną konkursu oraz testu psychologicznego – 39 597,48 zł.

Wynagrodzenie dla jednego członka zespołu – 3 045,96 zł

[1 459,84 zł (kwota bazowa) x 3,9 (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego) x 107% (pierwsza stawka awansowa)] x 50% = 3 045,96 zł.

3 045,96 zł x 13 członków zespołu = 39 597,48 zł.

IV. Powiadomienie o terminie egzaminu preselekcyjnego – 27 000 zł

5.000 kandydatów x 5,40 zł (przesyłka ze zwrotnym poświadczeniem odbioru) = 27 000 zł.

V. Wydatki związane z ogłoszeniem informacji o terminie egzaminu na aplikację, egzaminu preselekcyjnego w dzienniku o ogólnopolskim zasięgu i Biuletynie Informacji Publicznej – 9 272 zł (ogłoszenie w Biuletynie jest bezpłatne, natomiast ogłoszenie w „Rzeczypospolitej” wynosi 3 800 zł + 22% VAT = 4 636 zł)

4 636 zł x 2 = 9 272 zł.

VI. Wynagrodzenia dla patronów

Wysokość wynagrodzenia patronów reguluje § 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie stawek podstawowych wynagrodzenia sędziów sądów powszechnych, asesorów i aplikantów sądowych oraz stawek dodatku funkcyjnego sędziów (Dz. U. Nr 83, poz. 761).

Prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw obejmą również nowelizację ww. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie do projektowanych zapisów rozporządzenia wynagrodzenie dla patrona aplikanta sądowo-prokuratorskiego będzie przysługiwać wyłącznie, w przypadkach gdy okres praktyki będzie przekraczał 1 miesiąc. W odniesieniu do praktyk trwających 1 miesiąc bądź krócej wynagrodzenie dla patronów nie będzie wypłacane.

W związku z powyższym, a także z uwagi na fakt, że na pierwszym roku aplikacji sądowo-prokuratorskiej żadna z praktyk odbywana przez aplikantów nie będzie przekraczać 1 miesiąca (§ 18 projektu rozporządzenia), w 2007 r. (a także w okresie styczeń-lipiec 2008 r.) nie będą wypłacane wynagrodzenia dla patronów.

VII. Stypendium dla aplikantów oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne – 2 690 100 zł.

Stypendium dla aplikantów – 2 520 000 zł

300 aplikantów x 2 100 zł (wysokość stypendium miesięczne) x 4 miesiące = 2 520 000 zł.

UWAGA: wynagrodzenie aplikanta może być zwiększone o 50% na osobę będącą na utrzymaniu aplikanta.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne – 9% x 2 100 zł = 189 zł x 300 aplikantów = 56 700 zł x 3 miesiące = 170 100 zł.

VIII. Wynagrodzenia dla wykładowców – 41 600 zł.

Przy założeniu, że na pierwszym roku aplikacji w okresie wrzesień-grudzień 2007 r. podział zajęć będzie przewidywał 2 miesiące praktyki oraz 2 miesiące zajęć seminaryjnych:

130 zł (wynagrodzenie dla wykładowcy za jedną godzinę) x 320 godzin (160 godzin miesięcznie x 2 miesiące) = 41 600 zł.

IX. Wynajem pomieszczeń, w których będą się odbywać zajęcia merytoryczne aplikantów – 250 000 zł (bez uwzględnienia filii).

Rok 2008 i lata kolejne

Należy zauważyć, że powyższe szacunki uwzględniają wzrost wydatków budżetowych z tytułu wejścia w życie przedmiotowej ustawy wyłącznie dla 2007 r., tj. dla pierwszych 4 miesięcy funkcjonowania nowego modelu aplikacji sędowo-prokuratorskiej w ramach Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury.

Należy zwrócić uwagę, że część z ww. grup wydatków, tj. wydatki na wynagrodzenia dla członków komisji konkursowej (75 195 zł), koszty diet, zakwaterowania i zwroty kosztów podróży dla członków komisji (18 330 zł), wydatki na wynagrodzenia dla członków zespołu konkursowego za przygotowanie pytań (39 597 zł), koszty powiadomienia o terminie egzaminu preselekcyjnego (27 000 zł), wydatki związane z ogłoszeniem informacji o terminie egzaminu na aplikację, egzaminu preselekcyjnego w dzienniku o ogólnopolskim zasięgu i Biuletynie Informacji Publicznej (9 272 zł), ma charakter jednorazowy (każdy z powyższych wydatków będzie ponoszony jednokrotnie w poszczególnych latach funkcjonowania Krajowego Centrum w odniesieniu do kolejnych roczników aplikantów).

Odnosząc się jednak do kosztów aplikacji sędowo-prokuratorskiej dla jednego rocznika aplikantów, poza wyszczególnionymi powyżej wydatkami na 2007 r.,

począwszy od 2008 r., który będzie pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania Krajowego Centrum i nowego modelu aplikacji, oraz w latach kolejnych należy stwierdzić, że wydatki związane z wynagrodzeniami patronów oraz wykładowców, koszty wypłaty stypendiów dla aplikantów oraz opłacenia składek na ubezpieczenia zdrowotne będą proporcjonalnie wyższe. Powyższe grupy kosztów w skali roku dla jednego rocznika aplikantów wyniosą odpowiednio:

- stypendia dla aplikantów – 7 560 000 zł,
- składki na ubezpieczenia zdrowotne – 680 400 zł,
- wynagrodzenia dla patronów – średniorocznie – 262 800 zł.

Zgodnie z zapisami projektu rozporządzenia I rok aplikacji będzie obejmował 8 miesięcy praktyk, II i III rok łącznie 18,5 miesiąca dla specjalizacji sądowej oraz 17 miesięcy dla aplikacji prokuratorskiej.

Stosownie do treści § 26 projektu rozporządzenia w ramach specjalizacji sądowej aplikanci odbywają łącznie na II i III roku aplikacji 18,5 miesiąca praktyki, z czego łączna długość praktyk w poszczególnych wydziałach sądów przekraczających okres 1 miesiąca (wyłącznie w tych przypadkach będzie przysługiwać wynagrodzenie dla patronów) wynosi 11 miesięcy.

Stosownie do treści § 31 projektu rozporządzenia w ramach specjalizacji prokuratorskiej aplikanci odbywają łącznie na II i III roku aplikacji 17 miesięcy praktyki, z czego jedna praktyka w prokuraturze rejonowej – 5 miesięcy, długość natomiast pozostałych nie przekracza 1 miesiąca.

Przy założeniu, że liczba aplikantów na specjalizacji sądowej oraz prokuratorskiej będzie równa (po 150 osób) wynagrodzenia dla patronów będą się kształtować następująco:

a) specjalizacja sędziowska:

1 459,84 zł (wysokość kwoty bazowej dla sędziów i prokuratorów na 2006 r.)
x 15% (kwoty bazowej za sprawowanie tej funkcji) = 219 zł x 150 patronów
dla aplikantów na specjalizacji sędziowskiej x 11 miesięcy = 361 350 zł (dla II
i III roku aplikacji łącznie).

W ujęciu rocznym należy zakładać proporcjonalny podział praktyk, co oznaczać będzie średnioroczny koszt wynagrodzeń dla patronów dla aplikantów o specjalizacji sędziowskiej w wysokości 180 675 zł,

b) specjalizacja prokuratorska:

1 459,84 zł (wysokość kwoty bazowej dla sędziów i prokuratorów na 2006 r.) x 15% (kwoty bazowej za sprawowanie tej funkcji) = 219 zł x 150 patronów dla aplikantów na specjalizacji prokuratorskiej x 5 miesięcy = 164 250 zł (dla II i III roku aplikacji łącznie).

Jakkolwiek średnioroczny koszt wynagrodzeń dla patronów dla aplikantów o specjalizacji prokuratorskiej wyniesie 82 125 zł należy brać pod uwagę fakt, że możliwe jest, iż całość ww. kwoty, tj. 164 250 zł będzie wypłacona „jednorazowo”, ze względu na fakt, iż dotyczyć będzie jednej praktyki, która może odbyć się w całości w trakcie jednego roku budżetowego.

– wynagrodzenia dla patronów-koordynatorów – średniorocznie – 722 700 zł.

Stosownie do treści § 28 ust. 1 projektu rozporządzenia w sprawie aplikacji sądowo-prokuratorskiej Dyrektor Krajowego Centrum wyznacza dla każdego z aplikantów patrona-koordynatora, który służy aplikantowi pomocą merytoryczną oraz nadzoruje i koordynuje prawidłowy przebieg jego praktyk, zgodny z programem aplikacji. Mając na uwadze umiejscowienie przedmiotowego przepisu w strukturze projektu rozporządzenia należy domniemywać, że patron-koordynator zostaje wyznaczony dla aplikantów w ramach specjalizacji, tj. wyłącznie w trakcie II i III roku aplikacji.

Mając na uwadze powyższe, roczne koszty wynagrodzeń patronów-koordynatorów należy szacować na poziomie 722 700 zł.

1 459,84 zł (wysokość kwoty bazowej dla sędziów i prokuratorów na 2006 r.) x 15% (kwoty bazowej za sprawowanie tej funkcji) = 219 zł x 300 patronów-koordynatorów dla aplikantów na specjalizacji sędziowskiej x 11 miesięcy = 722 700 zł.

– wynagrodzenia dla wykładowców – 70 200 zł

w zależności od liczby godzin zajęć seminaryjnych w trakcie jednego roku:

130 zł (wynagrodzenie dla wykładowcy za jedną godzinę) x 540 godzin średniorocznie = 70 200 zł.

Należy zauważyć, że projekt rozporządzenia operuje rozkładem czasu trwania praktyk i zajęć seminaryjnych w podziale na lata szkoleniowe w cyklach wrzesień-lipiec, określając czas trwania praktyk oraz minimalną liczbę miesięcy godzin wykładów na pierwszym, drugim i trzecim roku aplikacji. Do oszacowania rocznych skutków finansowych z tytułu wynagrodzeń wykładowców należy jednak przyjąć rok budżetowy, tj. okres styczeń-grudzień. Mając na uwadze powyższe należy podkreślić, że liczba godzin zajęć seminaryjnych dla jednego rocznika aplikantów sądowo-prokuratorskich w poszczególnych latach kalendarzowych nie będzie identyczna. Z projektu rozporządzenia wynika, że na pierwszym, wspólnym roku aplikacji (wrzesień 2007 – lipiec 2008) minimalna liczba wykładów wynosić będzie 408 godzin. W drugim (wrzesień 2008 – lipiec 2009) i trzecim (wrzesień 2009 – lipiec 2010) roku aplikacji ich łączna liczba będzie wynosić 600 i 480 godzin odpowiednio dla specjalizacji sędziowskiej i prokuratorskiej. Przy założeniu, że na pierwszym roku aplikacji w okresie wrzesień-grudzień 2007 r. podział zajęć przewidywał będzie 2 miesiące zajęć seminaryjnych, czyli łącznie 320 godzin, oraz założeniu, że zajęcia przewidziane na drugi i trzeci rok aplikacji będą rozłożone proporcjonalnie w skali roku, na 2008 r. (styczeń-grudzień) przypadnie ok. 284 godzin wykładów, a na 2009 r. ok. 540 godzin wykładów.

Liczba godzin wykładów w 2008 r.:

$(408 \text{ godz. dla I roku aplikacji} - 320 \text{ godz. zrealizowane w okresie IX-XII 2007 r.}) = 88 \text{ godz.}$

$(300 \text{ godz. dla II roku aplikacji sędziowskiej} + 240 \text{ godz. dla II roku aplikacji prokuratorskiej}) \times \frac{4}{11}$ [proporcjonalnie dla 4 miesięcy (wrzesień-grudzień 2008 r.)] = 196 godz.

2008 r. łącznie = 284 godz.

Liczba godzin wykładów w 2009 r.:

(540 godz. dla II roku aplikacji – 196 godz. zrealizowane w okresie IX-XII 2008 r.
= 344 godz.

(300 godz. dla III roku aplikacji sędziowskiej + 240 godz. dla III roku aplikacji
prokuratorskiej) x 4/11 [proporcjonalnie dla 4 miesięcy (wrzesień-grudzień)]
= 196 godz.

2009 r. łącznie = 540 godz.

Dla oszacowania rocznych kosztów wynagrodzeń wykładowców przyjęto wyższy wymiar godzin zajęć seminaryjnych, tj. 540 godzin rocznie ze względu na fakt, że w chwili obecnej nie jest znany dokładny podział godzin zajęć seminaryjnych na poszczególne lata szkoleniowe oraz kalendarzowe, w związku z czym rzeczywisty koszt wynagrodzeń dla wykładowców, np. w 2008 r. może okazać się wyższy od poziomu wynikającego z przyjmowanego do celów szacunkowych rozkładu zajęć.

Łącznie powyższe wydatki, tj. stypendia dla aplikantów, składki na ubezpieczenie zdrowotne, wynagrodzenia dla patronów i patronów koordynatorów oraz wykładowców w ujęciu rocznym będą się kształtować na poziomie ok. 9 296 100 zł.

W 2008 r. należy także uwzględnić:

- wydatki na wynagrodzenia dla członków komisji do przeprowadzenia kolokwium kończącego pierwszy rok aplikacji w wysokości 32 896,26 zł:
 - a) część pisemna – 16 448,13 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 1 827,57 zł

[1 459,84 zł (kwota bazowa) x 3,9 (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego) x 107% (pierwsza stawka awansowa)] x 30%
= 1 827,57 zł

1 827,57 zł x 9 członków komisji = 16 448,13 zł,

- b) część ustna – 16 448,13 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 1 827,57 zł

$[1\ 459,84\ \text{zł (kwota bazowa)} \times 3,9 \text{ (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego)} \times 107\% \text{ (pierwsza stawka awansowa)}] \times 30\% = 1\ 827,57\ \text{zł}$

$1\ 827,57\ \text{zł} \times 9 \text{ członków komisji} = 16\ 448,13\ \text{zł.}$

Dodatkowo w 2008 r. koszty wynajmu pomieszczeń, w których będą się odbywać zajęcia merytoryczne aplikantów, wzrosną proporcjonalnie w stosunku do 2007 r. do kwoty ok. 750 000 zł. Należy przy tym zauważyć, że 2008 r. będzie jedynym pełnym rokiem budżetowym, w którym ponoszone będą koszty wynajmu pomieszczeń, jako że od 2009 r. zajęcia będą się odbywać w budynku Krajowego Centrum.

Z kolei po zakończeniu pełnego cyklu kształcenia dla danego rocznika aplikantów należy uwzględnić wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów sędziowskich i prokuratorskich w wysokości ok. 103 563 zł. W przypadku pierwszego rocznika aplikantów wydatki poniższe będą ponoszone w 2010 r.,

– wydatki na wynagrodzenia dla członków komisji egzaminacyjnych za przeprowadzenie egzaminów: sędziowskiego i prokuratorskiego – 60 919,20 zł:

a) egzamin sędziowski – 30 459,60 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 3 045,96 zł

$[1\ 459,84\ \text{zł (kwota bazowa)} \times 3,9 \text{ (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego)} \times 107\% \text{ (pierwsza stawka awansowa)}] \times 50\% = 3\ 045,96\ \text{zł}$

$3\ 045,96\ \text{zł} \times 10 \text{ członków komisji} = 30\ 459,60\ \text{zł,}$

b) egzamin prokuratorski – 30 459,60 zł

Wynagrodzenie dla jednego członka komisji – 3 045,96 zł

$[1\ 459,84\ \text{zł (kwota bazowa)} \times 3,9 \text{ (wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego)} \times 107\% \text{ (pierwsza stawka awansowa)}] \times 50\% = 3\ 045,96\ \text{zł}$

$3\ 045,96\ \text{zł} \times 10 \text{ członków komisji} = 30\ 459,60\ \text{zł.}$

Uwaga: Do powyższych szacunków przyjęto, że w skład komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu prokuratorskiego, analogicznie do składu komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu sędziowskiego, wchodzi 10 osób. W projekcie rozporządzenia w § 43 ust. 2 pkt 4 należy zatem zapis „pięciu do siedmiu prokuratorów...” zastąpić zapisem „pięciu prokuratorów...” tak, aby obsada komisji wynosiła 10 osób.

- wydatki na wynagrodzenia dla członków zespołu egzaminacyjnego za opracowanie zadań praktycznych na część pisemną oraz kazusów na część ustną egzaminu sędziowskiego – 21 321,72 zł.

Wynagrodzenie dla jednego członka zespołu – 3 045,96 zł

$[1\ 459,84\ \text{zł (kwota bazowa)} \times 3,9\ \text{(wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego)} \times 107\% \text{ (pierwsza stawka awansowa)}] \times 50\% = 3\ 045,96\ \text{zł}$

$3\ 045,96\ \text{zł} \times 7\ \text{członków zespołu} = 21\ 321,72\ \text{zł},$

- wydatki na wynagrodzenia dla członków zespołu egzaminacyjnego za opracowanie zadań praktycznych na część pisemną oraz kazusów na część ustną egzaminu prokuratorskiego – 21 321,72 zł.

Wynagrodzenie dla jednego członka zespołu – 3 045,96 zł

$[1\ 459,84\ \text{zł (kwota bazowa)} \times 3,9\ \text{(wielokrotność kwoty bazowej dla sędziego sądu okręgowego)} \times 107\% \text{ (pierwsza stawka awansowa)}] \times 50\% = 3\ 045,96\ \text{zł}$

$3\ 045,96\ \text{zł} \times 7\ \text{członków zespołu} = 21\ 321,72\ \text{zł}.$

Łączne koszty związane z wejściem w życie przedmiotowej ustawy, w zakresie wydatków na jeden pełny trzyletni cykl kształcenia jednego rocznika aplikantów sądowo-prokuratorskich, obejmują wydatki na:

- wynagrodzenia dla członków komisji konkursowej 79 195 zł,
- wynagrodzenia dla członków zespołu konkursowego 39 597 zł,
- diety, zakwaterowanie, zwrot kosztów podróży 18 330 zł,
- powiadomienia o terminie egzaminu preselekcyjnego 27 000 zł,
- ogłoszenie informacji o terminie egzaminu 9 272 zł,
- stypendia dla aplikantów (za 36 miesięcy) 22 680 000 zł,

- składki na ubezpieczenia zdrowotne (za 36 miesięcy) 2 041 200 zł,
- wynagrodzenia dla patronów (za 16 miesięcy łącznie (11+5)) 525 600 zł,
- wynagrodzenia dla patronów-koordynatorów (za 22 miesiące) 1 445 400 zł,
- wynagrodzenia dla wykładowców (za 1.488 godz. zajęć seminaryjnych) 193 440 zł,
- wynagrodzenia dla członków komisji do przeprowadzenia kolokwium 32 896 zł,
- wynagrodzenia członków zespołów egzaminacyjnych 42 643 zł,
- wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych 60 919 zł,
- wynajem pomieszczeń (za 36 miesięcy) 2 250 000 zł

(przy założeniu, że wynajem pomieszczeń na zajęcia seminaryjne obejmie pełen cykl szkoleniowy, tj. 3 lata. W przypadku oddania do użytku nowego budynku dla Krajowego Centrum w 2009 r. koszty wynajmu pomieszczeń ulegną proporcjonalnemu zmniejszeniu).

Razem wydatki na pełny trzyletni cykl kształcenia jednego rocznika aplikantów ok. 29 445 492 zł.

Podmioty prowadzące działalność lobbingową w procesie stanowienia prawa nie wykazały zainteresowania pracami nad projektem ustawy.

Materia uregulowana niniejszym projektem ustawy nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej.